

Հ 113/1793-2022
ԴՐԱՄԱՇՆՈՐՀԻ ՏՐԱՄԱԴՐՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ N ՄՇԴ 68

ք. Երևան

« 02 » « 02 » 2022 թ.

Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունը (այսուհետ՝ Պատվիրատու)՝ ի դեմս նախարարության կանոնադրության հիման վրա գործող գլխավոր քարտուղարի պարտականությունները կատարող Վ. Գասպարյանի, մի կողմից, և «Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը (այսուհետ՝ Կատարող)՝ ի դեմս կազմակերպության կանոնադրության հիման վրա գործող տնօրեն Խ. Հարությունյանի, մյուս կողմից, կնքեցին սույն պայմանագիրը (այսուհետ նաև՝ Պայմանագիր)՝ հետևյալի մասին.

1. ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ԱՌԱՐԿԱՆ

1.1. Պատվիրատուն հանձնարարում է, իսկ Կատարողը պարտավորվում է Պայմանագրով սահմանված վճարի դիմաց Պայմանագրով սահմանված կարգով ու ժամկետում իրականացնել Պայմանագրի 2.3-րդ կետով և իր կանոնադրությամբ նախատեսված պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական աշխատանքները և այլ գործառույթներ (այսուհետ՝ աշխատանք)՝ համաձայն Պայմանագրի անբաժանելի մաս կազմող՝

- 1.1.1. պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական աշխատանքների կանխատեսվող ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ցուցանիշների՝ հավելված N 1,
- 1.1.2. ֆինանսական պարտավորությունների կատարման ժամանակացույցի՝ հավելված N 2,
- 1.1.3. առաջադրանքի՝ հավելված N 3,
- 1.1.4. ոչ ֆինանսական ցուցանիշների կատարման վերաբերյալ հաշվետվության՝ հավելված N 4:

1.2. Սույն պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունների կատարման դիմաց վճարումը կատարվում է դրամաշնորհի հատկացման ձևով՝ «Հայաստանի Հանրապետության 2022 թվականի պետական բյուջեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի N 9 հավելվածի N 9.13 աղյուսակի «1075. Մշակութային ժառանգության ծրագրի» «11001. Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական աշխատանքներ» միջոցառման համար նախատեսված բյուջետային հատկացումների սահմաններում:

2. ԿՈՂՄԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐՆ ՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

2.1. Պատվիրատուն պարտավոր է՝

2.1.1. Սույն պայմանագրի պահանջներին համապատասխան՝ Կատարողից ընդունել պատշաճ ձևով ու կարգով կատարված աշխատանքները և հաշվետվությունները:

2.1.2. Իր և Կատարողի կանոնադրություններով սահմանված իրավասությունների շրջանակներում Կատարողին ցուցաբերել մեթոդական և կազմակերպական օգնություն:

2.2. Պատվիրատուն իրավունք ունի՝

2.2.1. Ցանկացած ժամանակ (պարբերաբար), առանց որևէ սահմանափակումների, ստուգել Կատարողի կողմից սույն պայմանագրի կատարման ընթացքը և որակը՝ առանց միջամտելու վերջինիս կանոնադրական գործունեությանը (բացառությամբ օրենքով և Կատարողի կանոնադրությամբ սահմանված դեպքերի):

2.2.2. Կատարողից պարբերաբար պահանջել ու ստանալ տեղեկույթ սույն պայմանագրի կատարման ընթացքի մասին:

2.2.3. Իր իրավասությունների սահմաններում կասեցնել Կատարողի կողմից ոչ պատշաճ ձևով կամ կարգով կատարվող աշխատանքները:

2.2.4. Կատարողից պահանջել առանց լրացուցիչ վճարի վերստին կատարել ոչ պատշաճ ձևով կամ կարգով կատարված աշխատանքները:

2.2.5. Վերահսկել սույն պայմանագրով Կատարողին հատկացված դրամական միջոցների նպատակային օգտագործումը:

2.2.6. Պայմանագրի 2.3-րդ կետով նախատեսված պարտավորությունները վերանայել (փոփոխություն կատարել) նախորդ տարվա հաշվետվությունների արդյունքների հիման վրա:

2.3. Կատարողը պարտավոր է՝

2.3.1. Ժամանակին, պատշաճ ձևով ու կարգով կատարել սույն պայմանագրի 1.1-ին կետով նախատեսված աշխատանքները, դրանց հաշվառումն ու գրանցումը՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ և իրավական այլ ակտերով նախատեսված ձևով ու կարգով:

2.3.2. Ժամանակին, պատշաճ ձևով ու կարգով ապահովել սույն պայմանագրի N 3 հավելվածի առաջադրանքի՝ հուշարձանների պահպանական գոտիների լրամշակումը, կազմումը,

նախագծումը և թողարկումը (A3) ֆորմատի, հուշարձանների հաշվառումը, վկայագրերի լրամշակումը և կազմումը:

2.3.3. Ապահովել «Հուշարձան» տարեգրքի «ԺԷ» հատորի հրատարակումը:

2.3.4. Ապահովել հուշարձանների տարածքներում պեղման և հետախուզման աշխատանքների իրականացումը՝ համաձայն պայմանագրի N 3 հավելվածի առաջադրանքի:

2.3.5. Ապահովել հայկական պատմամշակութային ժառանգության գիտատեղեկատու շտեմարանի կազմումը, թվայնացումը:

2.3.6. Կազմել վտանգված, հրատապ կազմման կարիք ունեցող պատմամշակութային հուշարձանների գոտիները:

2.3.7. Ապահովել 5 հուշարձանի կադաստրի կազմում՝ համաձայն N 3 հավելվածի առաջադրանքում նշված ցուցակի:

2.3.8. Օրենքով սահմանված կարգով իրականացնել պայմանագրի N 3 հավելվածի առաջադրանքի 7-րդ մասով նախատեսված պեղման և ամրակայման աշխատանքները:

2.3.9. Սույն պայմանագրով սահմանված պարտավորություններն իրականացնել Պատվիրատուի կողմից հաստատված մեթոդական ցուցումների, հրահանգների և այլ իրավական ակտերի (փաստաթղթերի) պահանջներին համապատասխան:

2.3.10. Պատվիրատուին անհապաղ հայտնել սույն պայմանագրի կատարման համար առաջացած խոչընդոտների մասին և միաժամանակ ձեռնարկել իր կողմից հնարավոր բոլոր միջոցները՝ այդ խոչընդոտները անհապաղ վերացնելու համար:

2.3.11. Պատվիրատուի պահանջով նրան հաղորդել տեղեկատվություն աշխատանքների կատարման ընթացքի մասին, ինչպես նաև ներկայացնել սույն պայմանագրի կատարմանը վերաբերող ֆինանսական և բովանդակային հաշվետվությունը (ծախսերը հիմնավորող հաշվապահական և այլ փաստաթղթերը գտնվում են Կատարողի մոտ): Կատարողը պատասխանատվություն է կրում հաշվետվությամբ ներկայացված տվյալների հավաստիության համար: Բովանդակային հաշվետվության հետ ներկայացնել իրականացված միջոցառումների մասին համապատասխան նյութեր (լուսանկարներ, լուսանկար կամ այլ գրաֆիկական պատկեր կամ ազդագրեր), հրավիրատուներ, մամուլի հրապարակումներ և այլ տեղեկատվական նյութեր)՝ էլեկտրոնային կրիչներով:

2.3.12. Պատվիրատուին ներկայացնել եռամսյակային ու տարեկան հաշվետվություններ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսների նախարարի 2013 թվականի փետրվարի 4-ի N 104-Ն և 2019 թվականի մարտի 13-ի N 254-Ն հրամանների, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ և իրավական այլ ակտերով նախատեսված ձևով ու կարգով:

2.3.13. Պատվիրատուի հետ նախապես համաձայնեցնել նրա իրավասությանը վերապահված հարցերի լուծման տարբերակները:

2.3.14. Սույն պայմանագիրն ուժի մեջ մտնելուց հետո Պատվիրատուի հաստատմանը ներկայացնել Կատարողի ֆինանսատնտեսական գործունեության նախահաշիվը՝ համապատասխան հիմնավորումներով: Նախահաշվի յուրաքանչյուր ծախսային ուղղության մեջ կատարվող փոփոխությունը նախապես՝ մինչև փաստացի ծախսերի կատարումը համաձայնեցնել Պատվիրատուի հետ: Նախահաշվում փոփոխությունների ներկայացման առաջարկի վերջնաժամկետն է 2022 թվականի դեկտեմբերի 20-ը: Աշխատանքների իրականացման արդյունքում առաջացած տնտեսումները (խնայողությունները) ենթակա են վերադարձման Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե՝ ոչ ուշ, քան մինչև 2022 թվականի դեկտեմբերի 24-ը:

2.3.15. Պայմանագրից բխող աշխատանքներն իրականացնել՝ ապահովելով Պայմանագրի պարտադիր պահանջները:

2.3.16. Հրապարակել Պատվիրատուի անունը, իսկ համաֆինանսավորման դեպքում տրամադրել ամբողջական տեղեկատվություն՝ ծրագրին աջակցող կազմակերպության, ֆինանսավորման չափի և վերջինիս հետ ձեռք բերված այլ պայմանավորվածությունների մասին:

2.3.17. Սույն Պայմանագրի 1.1-ին կետով նախատեսված աշխատանքների կատարման գործընթացը կազմակերպել «Գնումների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

2.4. Կատարողն իրավունք ունի՝

2.4.1. Պատվիրատուից պահանջել ընդունել սույն պայմանագրի 1.1-ին կետում նշված և Կատարողի կողմից պատշաճ ձևով ու կարգով կատարված աշխատանքները:

2.4.2. Պատվիրատուից պահանջել վերացնել Կատարողի գործողություններից (անգործությունից) անկախ՝ Պատվիրատուի մեղքով սույն պայմանագրի կատարման համար առաջացած խոչընդոտները կամ վերանայել սույն պայմանագրի պայմանները:

2.4.3. Վաղաժամկետ լուծել սույն պայմանագիրը՝ սույն պայմանագրով կամ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով և դեպքերում:

3. ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ԳԻՆԸ ԵՎ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՐԳԸ

3.1. Սույն պայմանագրի 1.1-ին կետում նշված աշխատանքների ընդհանուր արժեքը սահմանված է մինչև **97 677.2** հազար (իննսունյոթ միլիոն վեց հարյուր յոթանասունյոթ հազար երկու հարյուր) դրամ՝ ներառյալ հարկերը, տուրքերը և պարտադիր այլ վճարները: Այդ գումարի չափը կարող է փոփոխվել սույն պայմանագրով, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված հիմքերով ու կարգով:

3.2. Սույն պայմանագրի 3.1-ին կետում նշված գումարը Պատվիրատուն պետք է Կատարողին վճարի սույն պայմանագրի 2-րդ հավելվածով սահմանված ժամկետներում, Կատարողի՝ սույն պայմանագրում նշված գանձապետական հաշվեհամարին փոխանցումներ կատարելու եղանակով:

3.3. Կատարողի կողմից աշխատանքների կատարման՝ սույն պայմանագրով սահմանված ցուցանիշներն ու պայմանները խախտելու դեպքում Պատվիրատուն իրավունք ունի վերանայել սույն պայմանագրի 3.1-ին կետում նշված գումարի չափը և դրա վճարման ժամանակացույցը:

3.4. Համաձայն «Հայաստանի Հանրապետության 2022 թվականի պետական բյուջեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով հաշվարկված ԱԱՀ-ի գծով լրացուցիչ հատկացումները չեն կարող ուղղվել այլ նպատակների և չօգտագործված գումարները 2022 թվականի ընթացքում ենթակա են վերդարձման Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե:

4. ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ԺԱՄԿԵՏԸ

4.1. Սույն պայմանագիրը ուժի մեջ է մտնում Կողմերի ստորագրության պահից և գործում է մինչև 2023 թվականի հունվարի 31-ը:

4.2. Սույն Պայմանագրի գործողությունը տարածվում է 2022 թվականի հունվարի 1-ից հետո ծագած հարաբերությունների վրա:

5. ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

5.1. Սույն պայմանագրի 1.1-ին կետում նշված և կատարված աշխատանքները Կատարողի կողմից ներկայացվում են Պատվիրատուի ընդունմանը ոչ ուշ, քան յուրաքանչյուր եռամսյակին հաջորդող ամսվա 10-ը (հավելված N 4):

6. ԿՈՂՄԵՐԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

6.1. Սույն պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունները կողմերը պարտավոր են կատարել պատշաճ և սահմանված ժամկետներում: Դրանք ոչ պատշաճ կամ ժամկետանց կատարելու, չկատարելու կամ կատարելուց խուսափելու դեպքում, ինչպես նաև իրենց գործողություններով կամ անգործությամբ սույն պայմանագրի կատարման համար խոչընդոտներ ստեղծելու, մյուս կողմին վնաս պատճառելու կամ կանխատեսվող եկամուտներից զրկելու համար կողմերից յուրաքանչյուրը կրում է պատասխանատվություն մյուս կողմին պատճառած վնասների և բաց թողնված օգուտների լրիվ ծավալով՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

6.2. Սույն պայմանագիրը կարող է վաղաժամկետ լուծվել կողմերից որևէ մեկի նախաձեռնությամբ՝ մյուս կողմի՝ սույն պայմանագրի պայմանները խախտելու դեպքում: Այդ ժամանակ նախաձեռնող կողմը պետք է ստանա վնասների և բաց թողնված /չստացված/ եկամուտների լրիվ չափով փոխհատուցում:

6.3. Սույն պայմանագիրը վաղաժամկետ դադարեցնելը կամ լուծելը կողմերից որևէ մեկի համար այն կատարել շարունակելը աննպատակահարմար լինելու դեպքում կամ այլ պատճառաբանությամբ չի թույլատրվում: Նման դեպքում մյուս կողմն իրավունք ունի կամ ստանալ սույն պայմանագրի 6.1-ին ենթակետով նախատեսված լրիվ փոխհատուցումը, կամ պահանջել սույն պայմանագրի հարկադիր կատարումը:

6.4. Սույն պայմանագրով սահմանված ժամկետները Կատարողի կողմից չպահպանվելու դեպքում վերջինս, եթե Պատվիրատուին չի ներկայացրել դրա վերաբերյալ հիմնավոր բացատրություն, վճարում է տույժ Պայմանագրի տվյալ ժամանակահատվածի համար սահ-

մանված գնի 0.05 (հինգ հարյուրերորդական) %-ի չափով՝ ուշացման յուրաքանչյուր օրացուցային օրվա համար:

6.5. Սույն պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու դեպքում Կատարողը, եթե Պատվիրատուին չի ներկայացրել դրա վերաբերյալ հիմնավոր բացատրություն, վճարում է տուգանք չկատարված աշխատանքի 0.5 (հինգ տասնորդական) %-ի չափով:

7. ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԸ

7.1. Պատվիրատուն ծրագրի իրականացման նախնական, ընթացիկ և վերջնական արդյունքների համապատասխանության գնահատման նպատակով իրականացնում է մոնիթորինգ:

7.2. Մոնիթորինգն իրականացվում է Պատվիրատուի և (կամ) նրա կողմից լիազորված անձի կողմից:

7.3. Մոնիթորինգի իրականացման ընթացքում բացահայտված թերացումների ու բացթողումների շտկման նպատակով Կատարողին տրվում են ցուցումներ, և կատարվում են առաջարկություններ:

7.4. Պատվիրատուն ցանկացած ժամանակ կարող է ծրագրի շրջանակներում իրականացնել մոնիթորինգ՝ ուսումնասիրելով ծրագրին առնչվող ցանկացած փաստաթղթեր և նյութեր:

7.5. Մոնիթորինգի իրականացման ընթացքում Կատարողից կարող են պահանջվել գրավոր ու բանավոր պարզաբանումներ և բացատրություններ:

8. ԱՅԼ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

8.1. Սույն պայմանագրով պարտավորություններն ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն չկատարելու համար կողմերն ազատվում են պատասխանատվությունից, եթե դա եղել է անհաղթահարելի ուժի ազդեցության հետևանքով, որը ծագել է սույն պայմանագիրը կնքելուց հետո, և որը կողմերը չէին կարող կանխատեսել կամ կանխարգելել: Այդպիսի իրավիճակներ են երկրաշարժը, ջրհեղեղը, հրդեհը, պատերազմը, ռազմական և արտակարգ դրություն հայտարարելը, քաղաքական հուզումները, գործադուլները, հաղորդակցության միջոցների

աշխատանքի դադարեցումը, պետական մարմինների ակտերը և այլն, որոնք անհնարին են դարձնում սույն պայմանագրով պարտավորությունների կատարումը:

8.2. Սույն պայմանագրից ծագած կողմի վճարային պարտավորությունը չի կարող դադարել այլ պայմանագրից ծագած՝ հակընդդեմ պարտավորության հաշվանցով՝ առանց կողմերի գրավոր և կնիքով հաստատված համաձայնության:

8.3. Սույն պայմանագրում փոփոխություններ և լրացումներ կարող են կատարվել միայն կողմերի երկկողմ գրավոր համաձայնություն կազմելու միջոցով:

8.4. Սույն պայմանագրի կապակցությամբ ծագած վեճերը լուծվում են բանակցությունների միջոցով: Համաձայնություն ձեռք չբերվելու դեպքում վեճերը լուծվում են դատական կարգով:

8.5. Սույն պայմանագիրը կնքելիս կողմերը հաստատում են, որ դրանով իրենց շահերը և օրինական իրավունքները ոչ մի կերպ չեն խախտվում կամ սահմանափակվում:

8.6. Սույն պայմանագիրը կազմված է ~~41~~ թերթից (ներառյալ հավելվածները), կնքվում է երկու օրինակից, որոնք ունեն հավասարազոր իրավաբանական ուժ:

9. ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿՈՂՄԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՊԱՏՎԻՐԱՏՈՒ՝

ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի
և սպորտի նախարարություն
ք. Երևան, Վ. Սարգսյան 3
Կառավարական տուն 2

ՀՀ ՖՆ գործառնական վարչություն
ՀՀ 900011032654
ՀՎՀՀ 02698732

Պատվիրատուի ստորագրությունը
Գլխավոր քարտուղարի
պարտականությունները կատարող՝

Կ.Տ.

Վ. Գասպարյան

ԿԱՏԱՐՈՂ՝

«Պատմամշակութային ժառանգության
գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ
ք. Երևան, Փ. Բուզանդի փող. թիվ 1/3

ՀՀ ՖՆ գործառնական վարչություն
Հ/Հ 900018001785
ՀՎՀՀ 02511444
Հեռ.՝ 010 52-66-18

Կատարողի ստորագրությունը

Տուօթն

Կ.Տ.

Խ. Հարությունյան

Հավելված N 1

« 02 » « 02 » 2022 թ.

ՄՇԴ 68 պայմանագրի

2022 թվականին «Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական աշխատանքների կանխատեսվող ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ցուցանիշները

Ցուցանիշներ	Միավոր	Քանակ
Նախագծված և թողարկված հուշարձանների պահպանական գոտիներ, քանակ	հատ	160
Դասակարգված և ցուցակագրված հուշարձաններ, քանակը	հատ	70
Հաշվառվող, լրամշակվող և վկայագրվող հուշարձաններ, քանակը	հատ	90
Հուշարձանների կադաստրեր, թիվ	հատ	5
Հայկական պատմամշակութային ժառանգության գիտատեղեկատու շտեմարանում թվայնացված վավերագրեր, քանակը	հատ	390
Վտանգված և վերականգնվող պատմամշակութային անշարժ հուշարձանների պեղումներ, թիվ	հատ	5
«Հուշարձան» տարեգրքի հրատարակումներ, թիվ	հատ	1
Եկամուտներ, այդ թվում	հազար դրամ	97 750.2
- տրամադրվող դրամաշնորհը	հազար դրամ	97 677.2
- եկամուտներ մշակութային ծառայություններից (այլ անձանց արխիվային նյութերի տրամադրումից)	հազար դրամ	73.0
Ծախսերը	հազար դրամ	97 750.2

ՊԱՏՎԻՐԱՏՈՒ՝

ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն
ք. Երևան, Վ. Սարգսյան 3
Կառավարական տուն 2

ՀՀ ՖՆ գործառնական վարչություն
ՀՀ 900011032654
ՀՎՀՀ 02698732

Պատվիրատուի ստորագրությունը
Գլխավոր քարտուղարի
պարտականությունները կատարող՝
Վ. Գասպարյան

Կ.Տ.

ԿԱՏԱՐՈՂ՝

«Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ
ք. Երևան, Փ. Բուզանդի փող. թիվ 1/3

ՀՀ ՖՆ գործառնական վարչություն
Հ/Հ 900018001785
ՀՎՀՀ 02511444
Հեռ.՝ 010 52-66-18

Կատարողի ստորագրությունը

Խ. Հարությունյան

Ա Ռ Ա Ջ Ա Դ Ր Ա Ն Ք

2022 թ. ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների հաշվին՝

**«Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ին
տրամադրված դրամաշնորհով կատարվելիք աշխատանքների**

Մաս 1. Հուշարձանների պետական հաշվառում /հաշվառվող, լրամշակվող և վկայագրվող հուշարձաններ/ - 90 հուշարձան.

Հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2002 թ. ապրիլի 20-ի «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական հաշվառման, ուսումնասիրման, պահպանության, ամրակայման, նորոգման, վերականգնման և օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» N 438 որոշմամբ հաստատված կարգի պահանջները, ինչպես նաև ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն (այսուհետ՝ նախարարություն) չհայտնաբերված հուշարձանների վերաբերյալ ներկայացված տեղեկատվությունը՝ դրանց պահպանության վիճակի կամ կարգավիճակի փոփոխությունների տվյալները արդիականացնելու, ճշտելու և լրամշակելու նպատակով՝ անհրաժեշտ է.

1. Կատարել ուսումնասիրություն երթուղային գիտարշավների միջոցով.

Հուշարձանների պահպանության վիճակի վերաբերյալ տեղեկատվության ուսում-նասիրում, գիտական արշավախմբերի կազմակերպում և ՀՀ համայնքների տարածք-ներում բնապայման տեղազննության կատարում, հայտնաբերում, նախկինում կազմված արխիվային և գիտական հրատարակություններում առկա տվյալների հետ համեմատություն և դրանց պահպանության վիճակի փոփոխությունների գրանցում, ճշտում, փաստագրում.

2. Վկայագրերի և վավերագրական փաստաթղթերի կազմում և լրամշակում.

2022 թվականին, ըստ **1-ին կետի** արդյունքների և առկա արխիվային փաստաթղթերի վերլուծության՝ հուշարձանների վկայագրերի տվյալների ճշգրտում և լրամշակում, այդ թվում՝ ՀՀ տարածքում հայտնաբերված պատմամշակութային արժեք ներկայացնող, նոր օբյեկտների վկայագրերի կազմման աշխատանքներ.

- թվով **90** վկայագրի կազմման, տվյալների ճշտման և լրամշակման աշխատանքներ, Աշխատանքներն իրականացնելու համար առաջնորդվել հետևյալ պահանջներով.

1) հուշարձանների վկայագրերի տվյալների ճշգրտման և լրամշակման, ինչպես նաև պատմամշակութային արժեք ներկայացնող նոր հայտնաբերված օբյեկտների վկայագրերի կազմման աշխատանքները կատարել Կարգի դրույթներին համապատասխան:

2) աշխատանքների նախնական փուլում ծանոթանալ առկա վկայագրերին (առավել վաղեմության սկզբունքով), փաստագրական նյութերին (գլխավոր հատակագծեր, հատակագծեր, չափագրություններ, գծանկարներ, լուսանկարներ և այլն), նոր հրատարակված մասնագիտական գրականությանը, գիտական շրջանառության մեջ գտնվող նյութերին, դրանցից քաղել անհրաժեշտ տվյալներ և օգտագործել աշխատանքում:

3) տեղում ուսումնասիրել հուշարձանները, գրանցել վկայագրմանը, հաջորդող ժամանակահատվածում հուշարձանի կրած փոփոխությունները և փաստագրել դրանք:

4) տեղում կատարված ուսումնասիրությամբ ճշտել նոր հայտնաբերված օբյեկտի պատմամշակութային արժեքը, զբաղեցրած տարածքը և գրառել նկարագրական, տեղագրական, բնութագրական տվյալները, լուսանկարել, կատարել սխեմատիկ չափագրություններ, վկայականին կից վավերագրական նյութում նշել հուշարձանի զբաղեցրած ու իր հետ պատմականորեն և գործնական առումով կապված տարածքը և դրանց իրադրության վիճակը նշել WGS-84 կոորդինատային համակարգով 1:10000 մասշտաբի տեղահանույթի վրա:

5) կամերալ աշխատանքների ընթացքում լրամշակել դաշտային աշխատանքների, նոր հայտնաբերումների, հետազոտությունների նյութերը: Նախկինում կազմված վկայագրերում նյութերի լրամշակման հիման վրա կազմել առանձին ներդիրներ՝ նշելով դրանում բերված տվյալների աղբյուրները, հեղինակը, ժամանակը, լուսանկարները և սխեմատիկ չափագրությունները:

6) նոր հայտնաբերված օբյեկտների պետական հաշվառման փաստաթղթերը նախարարության փորձագիտական հանձնաժողովում քննարկման համար դրանց հետ միաժամանակ ներկայացնել հիմնավորված առաջարկություն՝ օբյեկտի պատմամշակութային արժեք ներկայացնելու, նորահայտ հուշարձանի կարգավիճակ տալու և դրա նշանակության վերաբերյալ:

7) դաշտային ուսումնասիրությունների հիման վրա կազմված կամ լրամշակված վկայագրերը և դրանց վավերագրական նյութերով բոլոր փաստաթղթերը և ներդիրները էլեկտրոնային 1 (մեկ) օրինակով ներկայացնել լիազոր մարմին (կցելով ուղեկցող գրությանը)՝ ծառայողական նպատակներով օգտագործման նպատակով:

Միաժամանակ, անհրաժեշտ է ուսումնասիրությունների ժամանակ՝ տվյալների ճշտման արդյունքում հայտնաբերված կամ պետական ցուցակներում ընգրկված, սակայն իրականում գոյություն չունեցող հուշարձանների վերաբերյալ նախարարություն ներկայացնել տեղեկատվություն՝ կցելով փաստագրական նյութերը:

3. Սույն մասի **2-րդ կետով** կազմված, լրամշակված վկայագրերի կամ հստակեցված փոփոխված տվյալներին համապատասխան՝ պետական ցուցակին համապատասխան ձևաչափով, ցուցակների կազմում (լրամշակում) ըստ վարչատարածքային միավորների և ներկայացում նախարարություն՝ ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական ցուցակներում փոփոխություններ կատարելու վերաբերյալ առաջարկությամբ:

Մաս II. Հուշարձանների դասակարգում և ցուցակագրում - 70 հուշարձան.

1. Պետական հաշվառման աշխատանքների իրականացման շրջանակում հայտնաբերված պատմամշակութային արժեք ներկայացնող օբյեկտների դասակարգում ըստ տեսակի, բնույթի նշանակության և վարչատարածքային միավորների և ցուցակագրում:

2. Ցուցակների թղթային և էլեկտրոնային 1 (մեկ) տարբերակի ներկայացում նախարարություն:

Մաս III. Հայկական պատմամշակութային ժառանգության գիտատեղեկատու շտեմարանում վավերագրերի թվայնացում (390 հուշարձան).

Շտեմարանում վավերագրերի թվայնացման համար անհրաժեշտ է.

1. Պետական ցուցակներին համապատասխան յուրաքանչյուր հուշարձանի համար շտեմարանի թղթապանակների ստեղծում՝ ներառելով հուշարձանի տվյալներ:

2. Թղթապանակներում հուշարձանի տվյալների դասակարգում՝

- 1) հուշարձանի տեսակի, բնույթի, նշանակության,
- 2) հուշարձանի պահպանության և օգտագործման ներկա վիճակի,
- 3) վկայագրի,
- 4) գրականությունը, արխիվային աղբյուրները, նկարագիրը,
- 5) վավերագրերի (հանույթներ, չափագրություններ, լուսանկարներ, այդ թվում՝ արխիվային և գիտական հրատարակություններում առկա նյութեր),
- 6) պահպանական գոտիներ և պայմանակարգեր:

3. Սույն մասի 1-ին և 2-րդ կետերի տվյալների ներմուծում համակարգիչ, մշակում, խմբագրում և սրբագրում:

4. 2022 թ. ընթացքում կազմված գիտատեղեկատու շտեմարանի թվայնացված թղթապանակների (վավերագրերի) ցուցակը հանձնել լիազոր մարմնին:

Մաս IV. Հուշարձանների պահպանական գոտիների նախագծում (այդ թվում՝ լրամշակում) և թողարկում (160 հուշարձան).

1. Իրականացնել պահպանական գոտիների համակարգի նախագծում և դրանց օգտագործման պայմանակարգերի կազմում (այդ թվում՝ լրամշակում).

1) թվով 140 հուշարձանի պահպանական գոտիների նախագծերի կազմում և թողարկում.

2) թվով 20 հուշարձանի պահպանական գոտիների նախագծերի կազմումը նախատեսվում է հուշարձանների պատմական միջավայրի վտանգման՝ հրատապ անհրաժեշտության դեպքերում, որոնց տվյալները կտրամադրվեն ընթացիկ տարում,

2. 1-ին կետում նշված աշխատանքների իրականացման համար առաջադրվող պահանջները.

1) աշխատանքների նախնական փուլում ծանոթանալ ցանկում ընդգրկված հուշարձանների վկայագրերի և կից քարտեզագրական նյութերի հետ՝ պարզելով դրանց բնույթին վերաբերող տվյալները, լուսանկարները, չափագրությունները, առկա տեղահանույթները 1:500-ից մինչև 1:25000 մասշտաբով, դրանց բացակայության ժամանակ՝ օգտվել այլ արխիվներից և ֆոնդերից, դուրս գրել պահպանական միավոր հուշարձանի մեջ մտնող բոլոր հուշարձանների մասին եղած տեղեկությունը՝ այն առումով, որ դաշտային և կամերալ աշխատանքների ընթացքում ճշտագրվեն, լրացվեն անորոշություններն ու բացթողումները,

2) առկա հանույթի վրա նշել հուշարձանի տարածքը (հուշարձանի անմիջական ազդեցության հողատարածք) և առանձին պահպանական միավորի մեջ մտնող բոլոր հուշարձանների (բացի փոքր ձևերից) զբաղեցրած տարածքները՝ WGS-84 համակարգով թվայնացնել դրանց տարածքի և պահպանական գոտիների սահմանագծերի բեկյալների գագաթները (անկյունները): Հուշարձանի տարածքում նշել դրա տեղադիրքը (ըստ կառույցի կամ կոթողի) տարածքի սահմանների նկատմամբ: Սահմանագծերը նշել՝

ա) հուշարձանի զբաղեցրած տարածքը՝ հոծ գծով,

բ) հուշարձանի պահպանության գոտին՝ հուշարձանի պատմական միջավայրի անմիջական ազդեցության և հնարավոր հնագիտական շերտերի որոշակի պահպանության պայմանակարգով (ռեժիմ) կանոնակարգվող տարածքը, հոծ գծիկներով,

գ) կառուցապատման կարգավորման գոտին՝ հուշարձանի պատմական միջավայրի առկա կառուցապատման սկզբունքների և քաղաքաշինական կերպարի պահպանման, ներդաշնակ զարգացման և բարենպաստ տեսողական ընկալման պայմանակարգով (ոեժիմ) կանոնակարգվող տարածքը՝ կետ գծիկներով (ըստ անհրաժեշտության),

դ) լանդշաֆտի պահպանման գոտին՝ հուշարձանի պատմական միջավայրի բնական կամ պատմականորեն ձևավորված ռելիեֆի, ջրային մակերեսների և բուսականության պահպանության ոեժիմի պահպանության ապահովման նպատակով սահմանված տարածքը՝ կետերով (ըստ անհրաժեշտության):

3) հուշարձանների պահպանական գոտիների սահմանների կազմման ժամանակ առաջնորդվել դրանցից յուրաքանչյուրով կարգավորման ենթակա անհրաժեշտություններով և պատմական միջավայրի անխաթարությունն ապահովելու պահանջով: Նախատեսվող գոտիների սահմանները նախագծելիս հաշվի առնել դրանց օգտագործման պայմանակարգերով կարգավորվող դրույթները (նշելով պայմանակարգում): Յուրաքանչյուր գոտու պայմանակարգ պետք է նախատեսի հնարավոր թույլատրելի և անթույլատրելի (սահմանափակող) օգտագործման և/կամ կառուցապատման պայմաներ (դրույթներ):

4) եթե առկա են այնպիսի հուշարձաններ, որոնց գոտիները, ըստ տեղադրության, հնարավոր է կազմել ընդհանուր մեկ պահպանական միավորի մեջ, ապա անհրաժեշտ է պահպանական գոտու համակարգում գտնվող հուշարձանների զբաղեցրած տարածքները ևս նշել հոծ գծերով՝ իրենց համապատասխան անվանումներով:

5) պահպանական գոտիների **նկարագրական-բնութարական տեղեկանքում** առավել ընդարձակ ներկայացնել պահպանական գոտիների, դրանց սահմանների նկարագիրը և դրանց ընտրության հիմնավորումները:

3. Կամերալ աշխատանքներ.

1) Ղաշտային աշխատանքների արդյունքները մշակել համաձայն Կարգի՝ ապահովելով համակարգչային թողարկման համար անհրաժեշտ առավելագույն պայմանները:

2) Այդ նպատակով համադրել գեոդեզիական հանույթների առկա տվյալները և նախարարության կողմից ՀՀ անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեից ձեռք բերված PDF ձևաչափով, WGS-84 համակարգով կազմված (PDF ձևաչափով) քարտեզագրական նյութերը՝ թվայնացված տվյալներն արտահայտելով հանույթների վրա:

3) Ոստանասիրության արդյունքները մշակել և ներառել համակարգիչ՝ համաձայն ՀՀ կառավարության 2002 թ. ապրիլի թիվ 438 որոշմամբ հաստատված Կարգի N 3 ձևի՝

նախատեսելով պահպանական գոտիների նախագծի յուրաքանչյուր առանձին գոտու պայմանակարգը՝ տեքստային առանձին ձևակերպմամբ: Հուշարձանի զբաղեցրած տարածքի շուրջը սահմանվող պահպանական գոտիների նախագծում նշել հուշարձանի համառոտ բնութագիրը, հուշարձանի զբաղեցրած տարածքը, պահպանական գոտիների սահմանները, դրանց որոշման հենակետերը, մոտենալու ուղիները: Թողարկված նախագծի վրա հուշարձանի պահպանական միավորի անվան հետ (փակագծում) նշել նաև հուշարձանի պետական ցուցիչի համարը՝ հստակեցնելու համար հուշարձանի առկայությունը պետական ցուցակում:

4. Պահպանական գոտիների նախագծերի թողարկումը.

- 1) թողարկել 6 թղթային և 1 էլեկտրոնային օրինակով,
- 2) թողարկված նախագծերի 1-ական թղթային և էլեկտրոնային օրինակները (գոտու հատակագիծը՝ DWG ձևաչափով)՝ ուղեկցող գրությամբ ներկայացնել նախարարություն, որոնց վերաբերյալ դրական եզրակացություն ստանալուց հետո՝ մնացյալ 5-ական օրինակը ներկայացնել պետական լիազոր մարմնին, իսկ բացասական եզրակացության դեպքում՝ ուղղել անճշտությունները և լրամշակված նախագիծը կրկին ներկայացնել նախարարություն:

5. Հուշարձանների պահպանական գոտիների նախագծերի թողարկումները նախարարություն ներկայացնել մինչև 2023 թ. հունվարի 20-ը:

6. Տեղական ինքնակառավարման կամ պետական կառավարման տարածքային մարմիններից ստացված դիտողությունների և առաջարկությունների դեպքում դիտարկել գոտիների նախագծերի լրամշակման անհրաժեշտությունը, հակառակ դեպքում՝ նախնական նախագծերը համապատասխան հիմնավորումներով կրկին ներկայացնել նախարարություն, համաձայնեցման գործընթացն ապահովելու համար:

Մաս V. Հուշարձանների կադաստր (կադաստրային փաստաթղթերի ստեղծում).

1. Հուշարձանների կադաստրային փաստաթղթերը կազմել ՀՀ կառավարության 2002 թ. ապրիլի 20-ի N 438 «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական հաշվառման, ուսումնասիրման, պահպանության, ամրակայման, նորոգման, վերականգնման և օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» որոշմամբ հաստատված կարգի 21-րդ, 24-րդ, 26-րդ կետերի և ՀՀ կառավարության 2009 թ. փետրվարի 5-ի «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական կադաստրի վարման կարգը հաստատելու մասին» N 104-Ն որոշմամբ հաստատված կարգի պահանջներին համապատասխան՝ ապահովելով դրանց հավաստիությունը:

2. Նախարարության կողմից ՀՀ անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեից ձեռք բերված և տրամադրված հուշարձանների կադաստրի փաստաթղթերի կազմման համար անհրաժեշտ տեղահանույթների (PDF ձևաչափով) և WGS-84 համակարգով նշված տվյալների համադրությամբ կազմել հետևյալ հուշարձանների տեղեկատվական նյութը.

1. ՀՀ Արագածոտնի մարզ, ք. Աշտարակ - գ. Փարպի, Դամբարանադաշտ «Վերին Նավեր», պետ.ցուցիչ՝ 2.1.33, 2.110.2,

2. ՀՀ Կոտայքի մարզ, գ. Արզական, Վանական համալիր Նեղուցի վանք (Արզականի վանք, Սբ Աստվածածին, Նեղոսի Սբ Աստվածածին, Նեղուցի Սբ Աստվածածին) - պետ.ցուցիչ՝ 6.15.18,

3. ՀՀ Շիրակի մարզ, գ. Անիպեմզա, Գյուղատեղի Երերույք, Եկեղեցի, զոհասեղան, զոհասեղան, հանքահոր պեմզայի արդյունահանման, պալատական-տնտեսական համալիր, ջրամբար, Տաճար Երերույք (Սբ. Կարապետ) - պետ. ցուցիչ՝ 7.13.2, 7.13.2.1, 7.13.2.2, 7.13.2.3, 7.13.2.4, 7.13.2.4, 7.13.2.5, 7.13.2.6, 7.13.2.7,

4. ՀՀ Շիրակի մարզ, գ. Վահրամաբերդ, Վանական համալիր Մարմաշեն - պետ. ցուցիչ՝ 7.108.10,

5. ՀՀ Սյունիքի մարզ, գ. Ոյծ, Ամրոց, բնակատեղի, դամբարանադաշտ - պետ. ցուցիչ՝ 8.105.1,

Մաս VI. «Հուշարձան» տարեգրքի «ԺԷ» հատորի հրատարակում.

2022 թ. իրականացնել «Հուշարձան» տարեգրքի «ԺԷ» հատորի հրատարակման աշխատանքները: Դրա բովանդակությունը և գրքի կառուցվածքը ներկայացնել նախարարության հաստատմանը: Տարեգրքի ծավալը նախատեսել 20 մամուլի չափով, առնվազն 300 տպաքանակով:

1. «Հուշարձան» տարեգրքի բովանդակությունը կարող է ներառել հուշարձանների պահպանության բնագավառի հետևյալ թեմատիկան.

1) Նորահայտ հուշարձաններ,

2) Հուշարձանների պահպանություն,

ա) հուշարձանների պահպանության և օգտագործման բնագավառի իրավական դաշտը,

բ) հուշարձանների պահպանության խնդիրներ,

գ) հուշարձանների պահպանության ժամանակակից մեթոդներ:

3) Հուշարձանների վերաբերյալ ուսումնասիրություններ.

- ա) պատմական ուսումնասիրություններ,
- բ) հուշարձանների պատմաճարտարապետական և հնագիտական ուսումնասիրությունների վերաբերյալ տեղեկություններ,
- գ) հնագիտական հուշարձանների հետախուզում, պեղումներ և դրանց արդյունքներ,
- դ) հուշարձաններին վերաբերող նոր ուսումնասիրությունների հրատարակություններ:
- 4) Հուշարձանների ամրակայում, նորոգում և վերականգնում.**
- ա) հուշարձանների վերականգնողական աշխատանքների մեթոդներ, մասնագիտական տեղեկատվություն,
- բ) շինարվեստի և ճարտարապետական մտքի զարգացման վերլուծություն,
- գ) հուշարձանների վերականգնողական և վերակառուցման շերտագրություն,
- դ) շինարվեստի կիրառման և ճարտարապետական մտքի զարգացում:
- 5) Հուշարձանների ուսումնասիրության և դրանց պահպանության բնագավառի երախտավորներ:**
- 6) Այլ թեմատիկ նյութեր:**

2. «Հուշարձան» տարեգրքի կազմումը և հրատարակումն իր մեջ ներառում է.

- 1) տեքստերի և հեղինակների ցուցակի կազմում,
- 2) հոդվածների շարադրում և խմբագրում,
- 3) լուսանկարների, գրչանկարների, գծագրերի և աղյուսակների կազմում,
- 4) հոդվածների անոտացիաների կազմում և թարգմանում անգլերեն և ռուսերեն լեզուներով,
- 5) լուսանկարների, քարտեզների և աղյուսակների ներմուծում համակարգիչ և մշակում,
- 6) տեքստերի ներմուծում համակարգիչ և սրբագրում,
- 7) գիտատեղեկատու ապարատի կազմում՝ անձնանունների, տեղանունների և հուշարձանների ցանկերի կազմում,
- 8) «Հուշարձան» գրքի մակետավորում,
- 9) տպագրում:

Մաս VII. Վտանգված և վերականգնվող հուշարձանների տարածքներում հնագիտական պեղումներ.

1. Կատարել հնագիտական ուսումնասիրություններ հինգ հուշարձանի տարածքներում՝

- 1) ք. Երևան, Բնակատեղի Շենգավիթ, մթա 4-3 հզմ, (պետ. ցուցիչ՝ 1.11.2),

- 2) ՀՀ Արագածոտնի մարզ, Սղծք համայնք, պատմաճարտարապետական համալիր ԱՂԶՔ, դամբարան Արշակունյաց թագավորների, (պետ. ցուցիչ՝ 1.11.2),
- 3) Երեք հուշարձանի պեղման հանձնարարականը կտրվի ընթացիկ տարվա ընթացքում:

Հուշարձանների պեղումները կատարել ՀՀ կառավարության 2002 թ. ապրիլի 20-ի N 438 «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական հաշվառման, ուսումնասիրման, պահպանության, ամրակայման, նորոգման, վերականգնման և օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» որոշմամբ հաստատված կարգի IV գլխի պահանջներին համապատասխան:

ՊԱՏՎԻՐԱՏՈՒ՝

ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն
 ք. Երևան, Վ. Սարգսյան 3
 Կառավարական տուն 2
 ՀՀ ՖՆ գործառնական վարչություն
 ՀՀ 900011032654
 ՀՎՀՀ 02698732
 Պատվիրատուի ստորագրությունը
 Գլխավոր քարտուղարի
 պարտականությունները կատարող՝

Վ. Գասպարյան
 Կ.Տ.

ԿԱՏԱՐՈՂ՝

«Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ
 ք. Երևան, Փ. Բուզանդի փող. թիվ 1/3
 ՀՀ ՖՆ գործառնական վարչություն
 Հ/Հ 900018001785
 ՀՎՀՀ 02511444
 Հեռ.՝ 010 52-66-18
 Կատարողի ստորագրությունը

Տիգրան
 Կ.Տ. Հարությունյան

Ց ՈՒ Ց Ա Կ

Առավել բարձրարժեք, վտանգված և հրատապ կազմման կարիք ունեցող, վերականգնվող, քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթերի մշակման հետ կապված, կառուցապատման գոտիներում գտնվող պատմամշակութային հուշարձանների պահպանական գոտիների կազմման և թողարկման

ԵՐԵՎԱՆ քաղաք

1.5. ԷՐԵՐՈՒՆԻ վարչական շրջան

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6.				ԳԵՐԵՁՄԱՆՈՑ «ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՊԱՆԹԵՈՆ»		Կենտրոնական գերեզմանատուն	<	
	6.1			պանթեոն - 1			<	
	6.2			պանթեոն - 2			<	
	***			պանթեոն - 3			<	
12.				ՀՈՒՇԱՀԱՄԱԼԻՐ «ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ԳԵՐԵՁՄԱՆՈՑ»	1941 թ 1982 թ.	Կենտրոնական գերեզմանատուն	S	Ճարտ.' Ռ. Ներսիսյան Գ. Յոյան Ս. Մանուկյան, Քանդ.' Յ. Սամվելյան Գ. Հովսեփյան

ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ մարզ

ԱՇՏԱՐԱԿԻ ենթատարածք

2.1. ԱՇՏԱՐԱԿ քաղաք

1	2	3	4	5	6	7	8	9
36.				ՀՈՒՇԱՂՔՅՈՒՐ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՎԱԾՆԵՐԻՆ	1946 թ.	Վարդգես Պետրոսյան փող.	<	ճարտ.' Ռ. Իսրայելյան.

2.12. ԱՎԱՆ գյուղ

30.				ՔԱՂԱՔԱՏԵՂԻ ԱՎԱՆ-ԱՐԱԳԱԾԻ	մթա 2-1 հզմ	գյուղից 0,5 կմ հվ	<	
	30.1			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	գյուղից 1 կմ հվ	<	

2.28. ԲՅՈՒՐԱԿԱՆ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՌԱՆՁՆԱՏՈՒՆ «ՀԱՅԿԱՇԵՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆ»	1972 թ.	գյուղի աե մասում՝ եզրին	<	ճարտ.՝ Ռ. Իսրայելյան, պատվիրատու՝ ամերիկահայ թարերար Հայկ Քաուցյան

2.110. ՓԱՐՊԻ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
12.				ԱՄՐՈՅ	մթա 2 հազ., 9-7 դդ.	գյուղից 3 կմ հվ, Ազարակ-Բյուրական ճանապարհից աջ, Շահվերդ գետի ձախ ափին, ցանկապատված տարածքում, 10-15 մ բարձր. բլրի վրա	<	հայտնաբերվել է 2014 թ. գարնանը, հողաշինական աշխատանքների ժամանակ
	12.1			Դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հազ.	գյուղից 3 կմ հվ, Ազարակ-Բյուրական ճանապարհից աջ, ամրոցի տարածքն ընդգրկող բլրի վրա	<	

2.113. ՕՇԱԿԱՆ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
21.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ ՕՂՈՒՋԻ ՏՆԵՐ	մթա 2-1 հազ.	գյուղից 2 կմ աե	<	
	21.1			դղվմեն	մթա 3-1 հզմ	գյուղից 2 կմ աե, տարածքի մելիորացման հետևանքով մոտակա դամբարանադաշտից մեկուսի	<	

***				ՋՐԱՆՅՔ ՄԱՅՐ ԱՌՈՒ				
-----	--	--	--	---------------------	--	--	--	--

2.114. ՕՐԳՈՎ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
19.				ՌԱԴԻՈՖԻԶԻԿԱՅԻ ԳԻՏԱՎԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ԱՐԱԳԱԾԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ՀԱՄԱԼԻՐ (ՌԳՀԻ ԱԳԿ)	1970-1988 թթ.	գյուղից հս, հս-աե և հս-ամ, Տեղեր և Ամբերդ գետերի ձորերի միջև, Արագած լեռան լանջին	<	

ԱՐԱԳԱԾԻ ենթատարածք

2.27. ԲԵՐՔԱՌԱՏ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	11-20 դդ.	գյուղի հս-աե մասում	S	գյուղի եզրին
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ	19 դ.	գյուղի մեջ	S	կիսավեր

2.30. ԳԵՂԱԴԻՐ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	19-20 դդ.	գյուղի մեջ, գյուղապետա-րանի շենքից հս-ամ	S	
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ	19 դ.	գյուղի մեջ	S	կիսավեր

2.31. ԳԵՂԱԶՈՐ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԳԵՎՈՐԳ	1927 թ.	գյուղի մեջ	S	
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	19-20 դդ.	գյուղի հս-ամ մասում	S	

2.32. ԳԵՂԱՐՈՏ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

1.			ԱՄՐՈՑ	մթա 3-1 հզմ	գյուղից 0,5 կմ աե	<	
	1.1.		դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	գյուղի հս-ամ և հվ-աե մասերում	<	

2.53. ԾԱՂԿԱՀՈՎԻՏ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	գյուղի հվ-աե մասում	S	եկեղեցուց 400 մ հվ-աե
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ	19 դ.	գյուղի հվ-աե մասում	S	գյուղի եզրին
	2.4.			գերեզմանոց	19-20 դդ.	եկեղեցու հվ կողմում	S	

2.56. ԾԻԼՔԱՐ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6.				ԵԿԵՂԵՑԻ	19 դ.	գյուղի մեջ	S	

2.65. ՀՆԱԲԵՐԴ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ	5-6 դդ., 19-20 դդ.	գյուղի աե մասում, բարձրունքի վրա	<	վրկնգ.՝ 19-20 դդ., այժմ՝ կիսավեր
	2.2.			գերեզմանոց	5-20 դդ.	եկեղեցու աե կողմում	S	

2.70. ՄԵԼԻՔԳՅՈՒՂ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	գյուղի հս մասում, գործող գերեզմանոցի տարածքում	S	գյուղի եզրին
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ	1891 թ.	գյուղի մեջ	S	կառուցող վարպետ՝ Ավդիբեգի Ավագ
	2.2.			գերեզմանոց	17-20 դդ.	եկեղեցու հս և աե կողմերում	S	

2.78. ՆՈՐԱՇԵՆ գյուղ (Արագածի)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵՋՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	գյուղի առ մասում	S	
2.	2.1.			ԵԿԵՂԵՑԻ գերեզմանոց	1882 թ. 19 դ.	գյուղի ամ մասում	S	
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ա. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ	16-17 դդ.	գյուղից 5 կմ հս-աե, Մեծ Գոլգաթ լեռան գագաթին	S	վրնդ.՝ 1896-ին
4.				ՄԱՏՈՒՌ	14-20 դդ.	գյուղից 4 կմ հս-աե	S	ժայռափոր

2.92. ՌՅԱ ԹԱՋԱ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	7-16 դդ.	գյուղի հս մասում	S	տարածքը կառուցապատ- ված է
	1.1.			Եկեղեցի ս. Սարգիս	13-14 դդ.		S	կիսավեր
	1.2.			գերեզմանոց	6-15 դդ., 18- 19 դդ.	Եկեղեցու հվ կողմում	S	

2.100. ՎԱՐԴԱԲԼՈՒՐ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ա. ԴԱՆԻԵԼ	1911 թ.	գյուղի հս մասում	S	գյուղի եզրին
	2.1.			գերեզմանոց	19-20 դդ.		S	Եկեղեցու շուրջը

ԱՊԱՐԱՆԻ ենթատարածք

2.2. ԱՊԱՐԱՆ քաղաք

1	2	3	4	5	6	7	8	9
5.				ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՃԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՋՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1946 թ.	քաղաքի մեջ, Մանկական գրոսայգու տարածքում	S	ճարտ.՝ Գ. Թամանյան

10.				ՀՈՒՆԱՂԲՅՈՒՐ «ԳՌԳՌԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐ»	1946 թ.	քաղաքի մեջ	S	Ճարտ.՝ Ռ. Խրայեյան
-----	--	--	--	------------------------------------	---------	------------	---	-----------------------

2.15. ԱՐԱԳԱԾ գյուղ (Ապարանի)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	16-20 դդ.	գյուղի հս-ամ մասում	S	

2.23. ԱՓՆԱԳՅՈՒՂ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	գյուղի հվ մասում	S	գյուղի եզրին, կիսավեր
7.				ԵԿԵՂԵՑԻ ԶՈՐԱՎՈՐ	13-14 դդ.	գյուղի աե մասում	<	
8.	7.1.			գերեզմանոց ԿԱՄՈՒՐՋ	13-14 դդ. 19 դ.	գյուղի մեջ	S S	գյուղի եզրին գտնվող ջրամբարի մոտ

2.54. ԾԱՂԿԱՇԵՆ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ա. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	12-13 դդ.	գյուղի աե մասում		վրկնգ.՝ 1881 թ.

2.63. ՀԱՐԹԱՎԱՆ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ա. ԳԵՎՈՐԳ	1861 թ.	գյուղի մեջ	S	

2.82. ՇԵՆԱՎԱՆ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	17-19 դդ.	գյուղի մեջ	S	գերեզմանոցը պահպանվել է 2 կղզյակներով
----	--	--	--	------------	-----------	------------	---	---------------------------------------

2.88. ՉՔՆԱՂ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	18-20 դդ.	գյուղի հս-աե մասում	S	ս. Ստեփանոս եկեղեցուց հս
4.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՍՏԵՓԱՆՈՍ	5 դ.	գյուղի մեջ	S	բացված 2001 թ. պեղումների արդյունքում

2.111. ՔՈՒՉԱԿ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	2.1.			դամբարանադաշտ	մթա 18-14 դդ.	գյուղից 3 կմ աե, Ապարան-2 ամրոցի ենթակայությամբ	<	ջրամբարի ափին, նախկին Ջովունի գյուղի դիմաց
4.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	մթա 4-3 հզմ	գյուղից 3,5 կմ աե, ջրամբարի ափին. «Ապարան - 2» ամրոցից 500 մ հվ	<	բլրակը պատված է արհեստակա ն անտառով
8.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	գյուղից 3 կմ հս-աե, Սբ. Գևորգ եկղ-ուց 300 մ հվ-ամ	S	
8.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	գյուղից 3 կմ հս-աե, Սբ. Գևորգ եկղ-ուց 400 մ հս	S	

ԱՐԱՐԱՏԻ մարզ

3.8. ԱՅԳԱՎԱՆ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ ԱՅԳԱՎԱՆ	մթա 3 հազ.	գյուղի հս-ամ եզրին	<	

ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ մարզ

4.3. ՄԱՐՏՈՒՆԻ քաղաք

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.				ԱՄՐՈՅ «ՀԸՍՈՅ ՔԸՌԱ»	մթա 2-1 հզմ	գյուղից 15 կմ հվ	<	
11.				ՄԱՏՈՒՌ Ս. ԳԵՎՈՐԳ (ԹՈՒԽ ՄԱՆՈՒԿ)	13 դ., վրկնգ.՝ 16 դ., 1996 թ.	գյուղի հվ-աե մասում	S	գոմերի մոտ

4.4. ՍԵՎԱՆ քաղաք

1	2	3	4	5	6	7	8	9
18.				ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ. ՍԵՎԱՆԻ ՎԱՆՔԸ	9-20 դդ.	գյուղի հս-աե մասում, թերակղզում	<	

4.13. ԱՍՏՂԱԶՈՐ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	9-17 դդ.	գյուղից 8 կմ հվ, Սաքոյի վար տեղամասում	S	

4.16. ԱՐԾՎԱՆԻՍՏ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
16.				ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ՎԱՆԵՎԱՆՔ	10-14 դդ.	գյուղի հվ մասում	<	

4.27.1. ԼԵՌՆԱՀՈՎԻՏ գյուղ (2006 թ.-ից՝ ԼԵՌՆԱԿԵՐՏ)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	1.9			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ Եկեղեցի Սք. Աստվածածին	9-20 դդ. 11-13 դդ.	գյուղի մեջ գերեզմանոցի կենտրոնում	S S	1936 թ.-ից՝ կիսաքանդ

2.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	13-17 դդ.	գյուղի հվ-աե եզրին	S	Նորակառույց «Ճգնավոր» մատուցի շուրջը
3.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	գյուղից 3-4 կմ հվ	<	

4.36. ԾՈՎԱՍԱՐ գյուղ (մինչև 2006 թ.' ԹԱԶԱԳՅՈՒՂ)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
9.				ԶՐԱՂԱՅ ԳԱԼՈՅԻ	19 դ.	գյուղի աե մասում, ձորի մեջ, Կողակագետի ափին	S	
10.				ԶՐԱՂԱՅ ՆԱԶԸՐԻ	19 դ.	գյուղի աե մասում, ձորի մեջ, Կողակագետի ափին	S	

4.60. ԶՈՐԱԳՅՈՒՂ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	9-12 դդ.	գյուղից 3 կմ ամ, «Ջաղի տանիք» վայրում, ձորի բարձրադիր ծախ ափին	S	1982-ին տարածքում կատարվել են խաչքարերի կանգնեցման աշխատանքներ
6.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԱԼԹՈՒՆ ԹԱԽՏ»	9-17 դդ.	գյուղից 2 կմ հվ-ամ, Սանգար ամրոցից 0,5 կմ ամ	S	

4.62. ՄԱԴԻՆԱ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՅ ՄԱԴԻՆԱ - 1	մթա 2-1 հզմ	գյուղի աե մասում՝ եզրին	<	
	1.1.			քարայր - կացարան	մթա 2-1 հզմ	ամրոցի կնտ-ում	<	
2.				ԱՄՐՈՅ ՄԱԴԻՆԱ - 2	մթա 2-1 հզմ, 9-17 դդ.	գյուղից 16 կմ հվ-ամ	<	
	2.1.			գյուղատեղի	9-17 դդ.	ամրոցի ստորոտին	S	

4.85. ՎԱՐԴԵՆԻԿ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
9.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ ԼԵՌՆԱՆՑՔԻ ԱՎԵՐԱԿՆԵՐ (ԴԱՐՔՆԴՈՒ ԽՐԲԵՔ)	9-17 դդ.	գյուղից 5 կմ հվ	S	

ԿՈՏԱՅՔԻ մարզ

6.4 ԵՂՎԱՐԴ քաղաք

1	2	3	4	5	6	7	8	9
7.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍՔ. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	1301 թ.	քաղաքի կենտրոնական մասում	<	

6.12. ԱՐԱԳՅՈՒՂ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	Ք.ա. 2 հազ.	գյուղի հս մասում	<	«Ձորի խարաբա» վայրում
4.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	15-19 դդ.	գյուղի հս մասում, Արագետի աջ ափին բարձրացող հրվանդանին	S	«Ձորի խարաբեք, հնալու» վայրում
	4.1			Մատուռ Թուխ Մանուկ	15-16 դդ.	գյուղատեղիի ամ մասում	S	ծածկը վերանորոգ. ¹ 1970-ական թթ.
	4.2			Գերեզմանոց	15-19 դդ.	գյուղատեղիի ամ մասում	S	
7.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ: ԱՐԱԳՅՈՒՂԻ ՄԵԾ ԴԱՇԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏԸ	Ք. ա. 3-1 հազ.	գյուղից 2.5 կմ ան, սկսվում է Քարաշամբ- Արագյուղ խաչմերուկից	<	

6.14. ԱՐԳԵԼ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
5.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՀԻՆ ԱՐԳԵԼ»	9-19 դդ.	գյուղի հվ մասում, գործող գերեզմանոցից հվ	S	
6.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍՔ. ԳԵՎՈՐԳ	1890 թ.	գյուղի մեջ	S	
	6.6			Գերեզմանոց	17-20 դդ.	Եկեղեցու շուրջը	S	
	6.7			Մատուռ	19-20 դդ.		S	

6.19 ԲՋՆԻ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	15-20 դդ.	գյուղի մեջ, Բջնիի վանքից հս	S	խաչքարերով
3.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	միջնադար	գյուղի մեջ, կամրջի մոտ	S	խաչքարերով
5.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	9-16 դդ.	գյուղի հվ-աե եզրին, «Խաչի դոշ» վայրում	S	
6				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	Ք. ա. 3-1 հազ.	գյուղի հվ-աե մասում, «Խաչի դոշ» վայրում, Հրազդանի ձախափնյա սարահարթի վրա	<	1929 թ. հետախուզական պեղումներ է կատարել ՀՀ հուշարձանների պահպ. կոմ. արշավախումբը
8.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍՔ. ԲԱՐՕՐՈՒԹՅՈՒՆ	12-13 դդ.	գյուղի մեջ, Բջնի- Հրազդան ճանա- պարհի ձախ կողմում	<	
9.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍՔ. ԳԵՎՈՐԳ	13-17 դդ.	գյուղի մեջ, Սք. Աստվածածին Եկե- ղեցուց 100 մ հվ-աե	<	բազիլիկ սրահ
10.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍՔ. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻՉ	13 դ.	գյուղի մեջ	<	

11.			ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԹԱԴԵՎՈՍ ԱՌԱՔՅԱԼ	13-14 դդ.	գյուղի մեջ	<	
	11.1		Մատուռ	13-14 դդ.		<	
12.			ԵԿԵՂԵՑԻ ԹՈՒԽ ՄԱՆՈՒԿ	9-10 դդ.	գյուղի մեջ, Բջնի- Հրազդան ճանա- պարհի ձախ կողմում	<	6.19.41 Հուշաղբյուր
14.			ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ	19 դ.	գյուղի մեջ	S	
	14.		Գերեզմանոց	միջնադար		<	
48.			ՄԱՏՈՒՌ ԹՈՒԽ ՄԱՆՈՒԿ (ՍԲ. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ)	12-13 դդ.	գյուղի մեջ	<	
49			ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ (ԲՋՆՈՒ ՎԱՆՔ)	11-17 դդ.	գյուղի կենտրոնական մասում	<	

ՇԻՐԱԿԻ մարզ

7.1. ԳՅՈՒՄՐԻ քաղաք

1	2	3	4	5	6	7	8	
20.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ «ՄԱՅՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»	1975 թ.	քաղաքի հվ մասում	<	քանդ.՝ Ա. Սարգսյան, Ե. Վարդանյան, ճարտ.՝ Ռ. Եղոյան,

7.9. ԱՂՎՈՐԻԿ ԳՅՈՒՂ

1	2	3	4	5	6	7	8	
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	գյուղի աե կողմում	S	
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ	19 դ.	գյուղի մեջ	S	

	3.1		Գերեզմանոց	19-20 դդ.	եկեղեցու շրջակայքում	S	
4.			ՁիթՀԱՆ	19 դ.	գյուղի մեջ	S	

7.22 ԲԱԳՐԱՎԱՆ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	
3.				ԱՄՐՈՑ	Ք.ա. 2-1 հազ.-Ք.հ. 1-3 դդ.	գյուղից 0.7 կմ հվ, Նոր Արթիկ գնացող ճանապարհի աջ կողմում, բլրագագաթին	<	2011 թ. ուսումնա- սիրել է Գյումրիի երկրագիտական թանգարանի և Պատմամշակ. ժառանգ. ԳՀԿ-ի համատեղ արշավախումբը
	3.1			Բնակատեղի	Ք.ա. 2-1 հազ.-Ք.հ. 1-3 դդ.	գյուղից 1 կմ հվ, Նոր Արթիկ գնացող աջ կողմում, ամրոցից ներքև, բլրաշարքի ստորոտին	<	տարածքով անցնում է ջրագիծը
4.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	Ք.ա. 3-1 դդ. Ք.հ. 19 դ.	գյուղի հվ-աե եզրին, սար տանող ճանապարհի աջ կողմում, մշակովի դաշտերի մոտ	<	2011 թ. ուսումնա- սիրել է Գյումրիի երկրագիտական թանգարանի և Պատմամշակ. ժառանգ. ԳՀԿ-ի համատեղ արշավախումբը
	4.1			Դամբարանդաշտ	Ք.ա. 2-1 հազ.-3-1 դդ.	բնակատեղիի ամ մասում	<	
5.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	գյուղից 300 մ հվ-աե, բլրաշարքերի միջակայքի պարսպապատ տարածքում	S	հին հատվածը գերեզմանոցի կենտր. մասում է
	5.1			Խաչքար	1980-ական թթ.	գերեզմանոցի մոտ, բետոնե պատվանդանի վրա	S	հուշադրյուր- խաչքար է. հեղ.՝ Սուրեն Ավդալյան

6.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	17-19 դդ.	գյուղից 1.2 կմ հվ, Թռնրածոր տանող ճանապարհին	S	
7.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	17-19 դդ.	գյուղից հվ-աե, սար զնացող ճանապարհից 300 մ հվ, գերեզմա- նոցի դիմաց, դարա- վանդածև հարթեցված բլրի հվ թեք լանջին	<	
	7.1		Դամբարանադաշտ	Ք.ա. 2-1 հազ., 3-1 դդ.	գերեզմանոցի դիմաց, դարավանդածև հարթեցված բլրի հվ թեք լանջին	<	

7.40. ԶՈՒՅԳԱՂԲՅՈՒՐ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8
2.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԴԱՇՏ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղի աե եզրին	<
3.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԴԱՇՏ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 1 կմ ամ	<
5.				ՄԱՏՈՒՌ	19 դ.	գյուղից 500 մ հս	S

7.59. ՀԱՅԿԱԶՈՐ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8
4.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	17-20 դդ.	գյուղի հս-ամ եզրին	<
6.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԴԱՇՏ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղի հվ-աե մասում	<
7.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԴԱՇՏ ԵՎ	Ք.ա. 3 դ.- Ք.հ. 3 դ.,	«Կայծակի դոշ» հանդամասում	<
11.				ՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ	միջնադար		<

շինությունը
հայտնաբերվել
է 2003 թ.
օգոստոսին,
պահպանվել են
հիմքերը

7.73. ԶՈՐԱԿԱՊ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

7.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղի հվ-աե մասում	<	
----	--	--	--	---------------	---------------	---------------------	---	--

7.116. ՓՈՔՐ ՍԱՐԻԱՐ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	
1.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղի հվ մասում	<	
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ	1860 թ.	գյուղի մեջ	S	

ՍՅՈՒՆԻՔԻ մարզ

8.6. ՍԻՍԻԱՆ քաղաք

1	2	3	4	5	6	7	8	
6.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ ԶՈՐԱՏ ՔԱՐԵՐ	Ք.ա. 3 հազ. վերջ -1 հազ. 2-րդ կես	քաղաքից 3 կմ հս, ընդարձակ հրվանդանի վրա	<	«Ղոշուն դաշ» ավերված է
	6.1			Աստղադիտարան Քարահունջ			<	մենաքարերի խումբ. վերանվանվել է ՀՀ Կառավարության 29.07.04 թ. N 1095-Ն որոշմամբ
	6.2			Դամբարանադաշտ	Ք.ա. 3 հազ. վերջ -1 հազ. 2-րդ կես		<	
8.				ԴԱՄԲԱՐԱՆ	Ք.ա. 1 դ. կես	քաղաքի աե թաղամասում, Պանրագործարանի մոտ	<	իշխանական դամբարան

8.13. ԱՆԳԵՂԱԿՈԹ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	
10.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ ՎԵՐԻՆ ԳՈՂԵՁՈՐ	միջնադար	գյուղից մոտ 5 կմ հս-ամ, Որոտանի կիրճում, գետի ձախ ափին	<	ավերված է
	10.1			Եկեղեցի	միջնադար		<	կիսավեր է

11.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	Ք.ա. 9-8 դդ.	գյուղից մոտ 1 կմ ամ	<	պեղվել է քարարկղային 8 դամբարան
12.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ ԳՈՒԹԱՆԱՍԱՐ (ԳՈՒԹԱՆԱԲԼՈՒՐ)	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 0.5-1.5 կմ հս-ամ, Անգեղակոթ- երևան հին ճանապար- հի երկու կողմում	<	
12.1			Քարայր – կացարան Արյունի անձավ	վաղ շրջան- միջնա-դար	գյուղից 1.5 կմ հս-ամ, Գուֆանասարի դամբա- րանադաշտի ամ եզրին	<	Քարայր Արյունի զաղա
13.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ ՈՐՈՏԱՆ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 0.2-1.5 կմ ամ	<	.

8.22. ԲՆՈՒՆԻՍ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8
1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՅ	10-20 դդ.	գյուղի հս եզրին	<

ՎԱՅՈՅ ՁՈՐԻ մարզ

9.6. ԱՂԱՎՆԱՁՈՐ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
8.				ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1947 թ.	գյուղի մեջ	S	

9.8. ԱՐԵՆԻ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6, 7, 8				ԽԱԶՔԱՐԵՐ	1303 թ. 14 դ., 14 դ.	գյուղի հվ-ամ մասում, «Վարդապետի հողեր» վայրում, գինու գործարանի դիմաց	< < <	

10.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒ Մ ՋՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1969 թ.	գյուղի կենտրոնում	S	
-----	--	--	--	--	---------	-------------------	---	--

9.13. ԲԱՐՁՐՈՒՆԻ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԳԵՎՈՐԳ	1864 թ.	գյուղի մեջ	S	
3.				ՄԱՏՈՒՌ (ՍԲ. ԳԱՅԱՆԵ)	19 դ.	գյուղի հս-աե մասում, գյուղ մտնող ճանապարհից ձախ	S	վրկնգ՝ 2002 թ.
5.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՋՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1960 թ.	գյուղի մեջ	S	

9.16. ԳՆԴԵՎԱԶ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	1.1.			Դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	Բերդի գլուխ ամրոցից 200-300 մ հս-աե, Աբ. Խաչ մատուռից հս	<	պահպանվել է 3 կղզյակներով
12.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՋՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1960 թ.	գյուղի մեջ	S	
13.				ՁԻԹՀԱՆ	18-19 դդ.	գյուղի մեջ	S	
14.				ՄԱՏՈՒՌ ՍԲ. ԽԱԶ	14-15 դդ., 20 դ.	գյուղի հս մասում	S	հս եզրին, բարձրունքին
32.				ՔԱՐԱՅՐ (ամրացված)	ուշ միջնադար	գյուղից 1 կմ ամ, Վայք- Ջերմուկ հին ճանապարհից աջ, Սաֆոյի բինա վայրում	<	

9.21. ԵՂԵԳԻՍ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

6.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	11-17 դդ.	գյուղից 5 կմ հս, Ցախաց քար համալիրից 1 կմ ան, գյուղի արտավայրերում	S	
	6.1			Գերեզմանոց	14 դդ.	գյուղատեղիի հս մասում	S	ավերված

9.22. ԶԱՌԻԹԱՓ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
7.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ (ԺԱՄԱՏՈՒՆ)	18 դ., հիմնանոր. 19 դ.	գյուղի մեջ	S	

9.24. ԹԱՌԱԹՈՒՄԲ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	10-17 դդ.	գյուղից 1 կմ հվ-ան, «Մարտոյի խաչքար» վայրում	S	տարածքում նշմարվում է ավերակ եկեղեցու հետքեր
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ	1896 թ.	գյուղի մեջ	S	վրկնգ. 1999 թ. տեղաբնակ Հուսիկ Մարկոսյանի միջոցներով
5.				ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՎԿԱԾՆԵՐԻՆ	1956 թ.	գյուղի մեջ	S	
6.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՎԿԱԾՆԵՐԻՆ ԵՎ	1972 թ.	գյուղի մեջ	S	
7.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	13-19 դդ.	գյուղի հվ-ամ եզրին, գործող գերեզմանոցի ան մասում	S	

9.28. ՀԵՐՀԵՐ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	13-17 դդ.	գյուղից 1 կմ հվ-աե, Կապույտ բերդ ամրոցի հս-աե կողմում	S	Կալավանք
5.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	13-19 դդ.	գյուղի հվ մասում, գյուղ մտնող ճանապարհի 2 կողմում	S	այգիների տարածքում

9.30. ՀՈՐԲԱՏԵՂ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	16-18 դդ.	գյուղի հս մասում՝ եզրին	S	

9.33. ՄԱՐՏԻՐՈՍ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
7.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ, ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԳՅՈՒՂԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ԽԱԶՔԱՐԸ (ԽԱԶՔԱՐ ԽԱՐԻՓՇԱՀԻ ԵՎ ՌՈՒԶՈՒՔԱՆԻ), ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1866 թ.	գյուղի կենտրոնում	S	
8.					1283 թ.		<	
9.					1946 թ.			S

9.35. ՇԱՏԻՆ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.				ԵԿԵՂԵՑԻ	19 դ.	գյուղի աե մասում, Վանքի ձոր թաղամասում	S	
12.				ՄԱՏՈՒՌ ՍԲ. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	17-20 դդ.	գյուղի մեջ, Եղեգիս գետի աջ ափին	S	գյուղի դպրոցից հս
13.				ՄԱՏՈՒՌ «ՓՈՍՈՐԻ»	19 դ.	գյուղից 1 կմ հվ, Եղեգիս գետի աջ ափին	S	վրնրգ.՝ 1990-ական թթ.

9.36. ԶԻՎԱ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6.				ՋՐԱՂԱՅ (ՎԻՄԱՓՈՐ)	13-14 դդ.	Վարդանես գյուղա- տեղիից 1.5 կմ հս-աե, գետի աջ ափին, կրաքարային ժայռի մեջ	<	

9.37. ՌԻՆԴ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
14.				ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐ- ՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՋՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1983 թ.	գյուղի կենտրոնում	S	
23.				ՋՐԱՂԱՅ (ՎԻՄԱՓՈՐ)	13-14 դդ.	գյուղից 4 կմ հս	<	

9.39.1. ՈՒՂԵՁՈՐ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵՁՄԱՆՈՅ	15-16 դդ.	գյուղի հս-ամ մասում	S	

9.40. ՍԵՐՍ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵՁՄԱՆՈՅ	10-20 դդ.	գյուղի հվ մասում՝ եզրին	S	
	1.6			Եկեղեցի	19 դ.	գերեզմանոցի ամ մասում	S	
3.				ՄԱՏՈՒՌ ԹՈՒԽ ՄԱՆՈՒԿ (ՓՈՔՐ ՎԱՆՔ)	19 դ.	գյուղից 1,5 կմ հվ-ամ	S	Բանգյա վայրում
6.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 1 հազ. կեսեր	գյուղից 500 մ հվ, Սերս-Բարձրունի ճանապարհի աջ կողմում՝ բլրի վրա	<	

9.42. ՎԵՐՆԱՇԵՆ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ՀԱԿՈՐ	19 դ.	գյուղի առ մասում	S	այժմ՝ թանգարան

9.43. ՓՈՌ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	13-19 դդ.	գյուղի հվ մասում	S	
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ (ԺԱՄԱՏՈՒՆ)	1830 թ.	գյուղի մեջ	S	զանգակատունը՝ 1910 թ.

9.44. ՔԱՐԱԳԼՈՒԽ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	16-20 դդ.	գյուղի հվ-ամ մասում, դպրոցից 400 մ հս-ամ, բլրի վրա	S	հվ-ամ եզրին
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ	19 դ.	գյուղի կենտրոնում	S	

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՈՉ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Երագրի կամ քաղաքականության միջոցառման անվանումը	Չափորոշիչը (նկարագրությունը)	Չափորոշիչի տեսակը	Ոչ ֆինանսական ցուցանիշներ					Տարբերության պատճառը (սյուն 2-ում նշված իրավական ակտերի հղումները և սյուն 5-ում նշված տարբերության պարզաբանումները)	
			Ցուցանիշի հաստատված կանխատեսումը հաշվետու ժամանակահատվածի համար	Ցուցանիշի փոփոխություններն ըստ համապատասխան իրավական ակտի (+/-)	Ճշտված ցուցանիշը հաշվետու ժամանակահատվածի համար (սյուն 1+սյուն 2)	Փաստացի ցուցանիշը (կատարված և ընդունված) հաշվետու ժամանակահատվածում	Հաստատված և փաստացի ցուցանիշների տարբերությունը (սյուն 4-սյ. 3)		
Ա	Բ	Գ	1	2	3	4	5	6	

ՊԱՏՎԻՐԱՏՈՒ՝

ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն
 ք. Երևան, Վ. Սարգսյան 3
 Կառավարական տուն 2
 ՀՀ ՖՆ գործառնական վարչություն
 ՀՀ 900011032654
 ՀՎՀՀ 02698732
 Պատվիրատուի ստորագրությունը
 Գլխավոր քարտուղարի
 պարտականությունները կատարող՝

Կ.Տ.

Վ. Գասպարյան

ԿԱՏԱՐՈՂ՝

«Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն» ՊՈԱԿ
 ք. Երևան, Փ. Բուզանդի փող. թիվ 1/3
 ՀՀ ՖՆ գործառնական վարչություն
 Հ/Հ 900018001785
 ՀՎՀՀ 02511444
 Հեռ.՝ 010 52-66-18
 Կատարողի ստորագրությունը

Տնօրեն

Խ. Հարությունյան

